
Naše doporučení jsou pokroucená

Naše doporučení jsou pokroucená

LIDOVÉ NOVINY

25.10.2011, Akademie, autor: RADKA KVAČKOVÁ
ROZHOVOR

Profesor Haňka je poslední verzí věcného záměru zákona o vysokých školách zklamán. Doufá ale, že to lze napravit. Profesor Univerzity v Cambridge Rudolf Haňka, který spolupracuje s českým ministerstvem školství jako hlava Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání, napsal nedávno ministerstvu dopis. Vyplývá z něj, že poslední verze věcného záměru zákona o vysokých školách se mu nezdá dost konkrétní.

* LN Co tam chybí?

Ve věcném záměru je mnoho správných a pokrokových myšlenek. Během posledních diskusí s akademickou obcí došlo ale k rozmělnění a oslabení logiky návrhu, který mohl postavit české vysoké školství na úroveň vyspělých evropských zemí. Příkladem jsou třeba doporučení týkající se rad vysokých škol. (Dnes působí pod názvem správní rady a jejich pravomoci jsou trochu jiné – pozn. red.). Naše původní doporučení, velmi podobné systému na rakouských či německých vysokých školách, je dnes pokrouceno k nepoznání. Myslím, že současný návrh je nejen logicky nerealizovatelný, ale i kdyby byl, tak nemá smysl. Místo zefektivnění administrativy by ji pouze zkomplikoval.

* LN Buďte prosím konkrétní.

Dobře. Vezměme zamýšlené oddělení procesu hodnocení kvality od procesu akreditací, které je jedním z pilířů reformy. Zdá se mi, že se věcný záměr vyhýbá zřízení nezávislé Agentury pro kvalitu vysokého školství či využití hodnotících agentur, které jsou běžné v evropských zemích. Proč? To, co čtu v poslední verzi se mi jeví komplikované a ne zcela zřetelné. S tím souvisí i zřizování profesorských a docentských pozic jako funkčních míst. Jak nedávno podotkl na svém blogu profesor Opatrný, když vysoká škola v Mělkém Brodě někoho vybere jako profesora, tak by měl působit na té škole, a ne to brát jako všeobecnou kvalifikaci platnou třeba i na Karlově univerzitě, jak je tomu dnes. Je nutné zavést systém profesorských a docentských pozic jako funkčních míst vázaných ke kmenové škole, obsazovaných, s výjimkou vnitřních povýšení, konkurzy otevřenými špičkovým vědcům nejen z Česka, ale i ze zahraničí. Tak jako je tomu téměř na celém světě.

* LN Tohle ale ministr Dobeš prosazuje. Možná sám netuší, že věcný záměr má v tomto ohledu nějaké nedostatky. Jak by měl zákon záležitost docentů a profesorů upravovat?

Měl by ukázat, že jde o razantní odklon od současné nevyhovující praxe. Místo vypisování formálních kvalifikací by stačily dvě věty. Zákon by měl vymezit funkční pozici profesora jako akademického pracovníka, jehož úkolem je určovat vědecký profil určitého oboru, vést v tomto oboru původní výzkum a na jeho základě samostatně vést a organizovat výuku v rámci vysokoškolského vzdělávání ve všech jeho cyklech. Profesory mohou být jmenováni tuzemští nebo zahraniční vědci nebo umělci s potřebně vysokou vědeckou nebo uměleckou a profesní kvalifikací v oboru, který odpovídá místu, jež má být obsazeno.

* LN Myslíte, že by se ta kritéria mohla, nebo dokonce měla lišit na výzkumných univerzitách a na vysokých školách zaměřených spíše na praxi?

Samozřejmě. Jak jsem řekl, kvalifikace by měla odpovídat místu, které má být obsazeno. Konkrétní kritéria pro obsazování funkčních míst akademických pracovníků by měla být stanovena vnitřními předpisy jednotlivých vysokých škol.

* LN S tím, jak je nastavena odpovědnost a pravomoce mezi rektorem, akademickým senátem a radou vysoké školy jste spokojen?

Upřímně, nejsem. Jak nedávno zdůraznil ministr školství Dobeš, nejdůležitější je nastavení odpovědnosti a pravomocí mezi rektorem, akademickým senátem a radou veřejné vysoké školy. Žádoucí je posílení role rady. Ale zároveň musí být vyjasněno, jak bude zajištěna odpovědnost jejích členů za vývoj činnosti této školy. Rada veřejné vysoké školy by měla vytvářet strategickou a ekonomickou vizi školy a kromě jiného by měla schvalovat rozpočet. Po vyjádření akademického senátu by měla provádět vnitřní hodnocení a stanovovat klíčová pravidla. Měla by být suverénem v rozhodování o investiční aktivitě dané školy. Prostředky dnes rozdělované v programovém financování by měly přejít do příspěvku a vysoká škola by si měla šetřit na investice. Tím by výrazně vzrostla úroveň diskuse o potřebnosti investic.

* LN Jak by se měla rada sestavovat?

Měl by ji jmenovat ministr, a to polovinu na základě návrhu akademického senátu a druhou polovinu podle svého uvážení s přihlédnutím k určitým kritériím zastoupení relevantních společenských zájmů. Kvůli vyloučení nežádoucích politických vlivů by členy rady nemohli být ministři, poslanci, senátoři, volení činitelé místní samosprávy nebo jiného obecného zastupitelského sboru, funkcionáři politické strany a ani osoby, jež nějakou z těchto funkcí vykonávaly v posledních čtyřech letech. Tak je to například v Rakousku a doporučila to i naše Rada pro reformu vysokoškolského vzdělávání. Na rozdíl od současného návrhu věcného záměru je to stručné, jasné a smysluplné. Nevím, proč bylo nutné to změnit na současné překomplikované znění.

* LN Jak je to s pozicí rektora?

Současný návrh více méně konzervuje dosavadní nežádoucí stav, kdy je rektor závislý na libovůli akademického senátu a jeho možnost efektivně řídit školu jako celek je snížena prosazováním partikulárních zájmů například fakult. Pravomoc jmenovat rektora by měla mít rada školy a to buď na základě návrhu senátu anebo, stanovili by tak statut školy, na základě výběrového řízení, pro něž by musela být upravena účast akademického senátu na takovém řízení.

* LN Co akademický senát? Jste spokojen s tím, co říká věcný záměr k této citlivé otázce samosprávy?

Navržené ustanovení opět konzervuje současný stav, kdy velký vliv akademického senátu bez odpovídajících odpovědností neumožňuje plně řídit instituci podle zásad efektivnosti a účelnosti. Je těžké si představit, že o členství v akademickém senátu, který například diskutuje cenu rýžové kaše v menze, se budou ucházet šéfové kateder či přední vědci univerzity. Akademický senát je hlavní prvek akademické samosprávy s to se musí odrazit nejen v jeho pravomocích, ale i v jeho složení.

* LN Co se vám na poslední verzi věcného záměru ještě nezdá?

Jako potenciálně kontroverzní se naší radě pro reformu jeví návrh možnosti poskytovat dotaci ze státního rozpočtu soukromým vysokým školám za podmínek přijetí závazku veřejné služby. Vypadá to jako porušení jedné ze základních podmínek, za kterých soukromé vysoké školy v Česku vznikaly.

* LN To je skutečně dost zásadní otázka, kterou budou muset vyřešit politici.

Jistě. Já jenom říkám názor Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání.

* LN Vraťme se ale k věcnému záměru. Myslíte, že se dají jeho nedostatky vychytat v paragrafovém znění?

Na rozdíl od předchozích verzí je současný věcný záměr zákona o vysokých školách místo spíše náčrt toho, jaké změny se plánují, než podrobný popis plánovaných změn. Pro paragrafové znění bude proto nutné řadu důležitých detailů vypracovat a doplnit. To je myslím každému jasné. Rada zásadních věcí by se ale měla změnit ještě dříve, než bude věcný záměr předložen vládě.

* LNA co když neuvídíte vůli dotáhnout reformu do konce?

Já jsem svou povahou spíše optimista – jinak bych asi s žádnou reformou českého vysokého školství nikdy nechtěl mít něco společného. Před několika týdny jsem s ministrem Dobešem probíral budoucí roli, jak moji, tak Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání a jsem si jistý, že nejen chápe nutnost a důležitost zásadních změn v legislativě týkající se českého vysokého školství, ale že je také připraven se za ně postavit a dotáhnout do konce. Tak jako se postavil za státní maturity, které také nebyly jednoznačně vítány zainteresovanými odbornými kruhy. Jako každá zásadní změna se to dá přirovnat k běhu na dlouhou trať, kdy začátek je celkem lehký, ale krize únavy a nutnost napnout síly se dostaví v posledních několika stech metrech před cílem. Takže teď je důležité to nevzdávat a ukázat, že existuje politická vůle to dotáhnout do konce.

***

Profil

RUDOLF HAŇKA

Vystudoval ČVUT, od roku 1968 působí v zahraničí, nyní na univerzitě v Cambridgi. Je předsedou Rady pro reformu vysokoškolského vzdělávání.